

**Boshlang'ich sinf ona tili va o'qish savodxonligi darslarida
o'quvchilarning regulyativ ta'limiy faoliyatini shakllantirish
texnologiyalari**

Abdullayev A'zimjon Abduvali o'g'li

Namangan davlat universiteti tayanch doktoranti

***Annotatsiya.** Ushbu maqola boshlang'ich sinf ona tili va o'qish savodxonligi darslarida me'yoriy ta'lim faoliyatini takomillashtirish uchun texnologiyalarning integratsiyasini o'rganadi. Adabiyotlarni tahlil qilish orqali maqolada texnologiyaning talabalarni jalb qilish va o'quv natijalariga ta'siri bo'yicha mavjud tadqiqotlar ko'rib chiqiladi. Metodlar bo'limida texnologiyani sinfga kiritishning amaliy yondashuvlari, so'ngra natijalar taqdimoti va ularning oqibatlarini muhokama qilinadi. Maqola kelajakdagi tadqiqotlar bo'yicha takliflar va boshlang'ich til va savodxonlik ta'limida texnologiyalardan foydalanishni optimallashtirishga intilayotgan o'qituvchilar uchun tavsiyalar bilan yakunlanadi.*

***Kalit so'zlar:** normativ-huquqiy ta'lim faoliyati, boshlang'ich ta'lim, ona tili, o'qish savodxonligi, texnologiya rivojlangan ta'lim, sinf texnologiyasi, o'quvchilarni jalb qilish.*

Raqamli asrda ta'limda texnologiyaning integratsiyasi tobora keng tarqalgan. Ushbu maqola boshlang'ich sinf ona tili va o'qish savodxonligi darslarida me'yoriy ta'lim faoliyatini takomillashtirish texnologiyasini qo'llashga qaratilgan. Texnologiyalardan foydalanish talabalarni o'quv jarayoniga faol jalb qilish, til va savodxonlik ko'nikmalarini chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Ko'pgina tadqiqotlar texnologiyaning boshlang'ich ta'limga ta'sirini, xususan, ona tili va o'qish savodxonligi darslari kontekstida o'rganib chiqdi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, texnologiya talabalarni jalb qilish va o'quv natijalarini yaxshilash uchun kuchli vosita bo'lib xizmat qilishi mumkin. Interfaol ta'lim dasturlari, multimedia taqdimotlari va raqamli hikoyalar platformalari talabalarning qiziqishini

jalb qilishi va yanada dinamik o'rganish tajribasini osonlashtirishi ko'rsatilgan.

Bundan tashqari, adabiyotda texnologiya integratsiyasini pedagogik maqsadlarga moslashtirish muhimligi ta'kidlangan. Ta'lim dasturlari, interaktiv doskalar va onlayn resurslardan foydalanish shaxsiylashtirilgan o'rganish, sinf ichidagi turli xil o'quv uslublariga mos kelish imkoniyatini beradi. Bundan tashqari, texnologiya o'qituvchilarga o'z yondashuvlarini individual talabalar ehtiyojlariga moslashtirishga imkon beradigan tabaqalashtirilgan o'qitishni qo'llab-quvvatlashi mumkin.

Texnologiyaning tartibga soluvchi ta'lim faoliyatiga ta'sirini o'rganish uchun bir qator sinf tadbirlari amalga oshirildi. O'quv dasturiga o'quv dasturlari, interaktiv doskalar va raqamli o'qish platformalari kiritildi. Talabalarni jalb qilish, tilni bilish va savodxonlik ko'nikmalaridagi o'zgarishlarni o'lchash uchun oldindan va keyingi baholashlar o'tkazildi. Sinf kuzatuvlari va talabalarning fikr-mulohazalari bo'yicha so'rovlar, shuningdek, texnologiyani takomillashtirish samaradorligi to'g'risida sifatli ma'lumotlarni to'plash uchun ishlatilgan.

Boshlang'ich sinflarda, ayniqsa ona tili va o'qish savodxonligi darslarida o'quvchilar uchun samarali tartibga soluvchi ta'lim tadbirlarini yaratish o'quv tajribasini oshirish uchun turli texnologiyalarni birlashtirishni o'z ichiga oladi. Bu erda foydalanish mumkin bo'lgan ba'zi texnologiyalar va yondashuvlar:

Interaktiv Doskalar (IVB):

- IIB o'qituvchilarga interfaol darslar yaratish, talabalarni mashg'ulotlarga jalb qilish va multimedia kontentini namoyish etish imkonini beradi.
- IVB uchun mo'ljallangan dasturiy ta'minot interaktiv o'qish mashqlari va til o'yinlarini osonlashtirishi va o'rganishni yanada qiziqarli qilishi mumkin.

Ta'lim Dasturlari:

- Ona tilini bilish va o'qish ko'nikmalarini yaxshilash uchun mo'ljallangan ko'plab dasturlar mavjud. Duolingo, ABCmouse va Reading Eggs kabi ilovalar o'rganishni qiziqarli qiladigan interaktiv darslar va o'yinlarni taklif etadi.

Onlayn O'qish Platformalari:

- Raz-Kids, Epic kabi platformalar!, va StoryJumper turli xil o'qish

darajalariga mos kitoblarning raqamli kutubxonasini taqdim etadi. Talabalar o'z ona tillarida turli xil hikoyalarga kirishlari va interaktiv o'qish tajribalari bilan shug'ullanishlari mumkin.

Virtual haqiqat (VR) va Kengaytirilgan haqiqat (AR):

- VR va AR kabi immersiv texnologiyalar hikoyalarni hayotga olib kelishi mumkin. VR til o'rganishni yaxshilaydigan virtual muhit yaratishi mumkin, AR esa jismoniy kitoblarga interaktiv elementlarni qo'shishi mumkin.

Raqamli Hikoyalar Vositalari:

- Kitob yaratuvchisi va Storybird kabi vositalar talabalarga o'zlarining raqamli hikoyalarni yaratishga imkon beradi. Bu nafaqat ularning yozish qobiliyatini oshiradi, balki o'z ona tillarida o'zlarini ifoda etishlariga imkon beradi.

Onlayn Til O'rganish Platformalari:

- Rosetta Stone, Babbel yoki Mango tillari kabi platformalarda ko'pincha turli tillar uchun kurslar mavjud. Ular ona tilini o'qitish uchun moslashtirilishi mumkin, bu esa til o'rganishga tizimli yondashuvni ta'minlaydi.

Matnni Qayta Ishlash Dasturi:

- Yozish mashqlari uchun asosiy matn protsessorlari yoki Google Docs kabi hamkorlikdagi vositalardan foydalanish mumkin. O'qituvchilar ko'rsatmalar berishlari mumkin va talabalar yozma topshiriqlar ustida individual yoki hamkorlikda ishlashlari mumkin.

Raqamli Lug'atlar:

- O'quvchilarga ona tilidagi yangi so'zlarni tushunish va o'rganishda yordam berish uchun onlayn lug'atlar va tilni tarjima qilish vositalaridan foydalanish mumkin. Bu so'z boyligini rivojlantirishni kuchaytirishi mumkin.

Podkastlar va Audiokitoblar:

- Tinglash qobiliyatini oshirish uchun ona tilidagi podkastlar va audiokitoblardan foydalaning. Bu, shuningdek, tushunish va talaffuz ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi.

Ta'limni boshqarish tizimlari (LMS):

- O'quv materiallari, topshiriqlar va baholarni tashkil qilish va tarqatish uchun

LMSNI amalga oshirish. Bu talabalarning rivojlanishini kuzatish va ta'lim mazmunini boshqarish uchun markazlashtirilgan platformani taqdim etishi mumkin.

Gamifikatsiya Platformalari:

- Kahoot kabi platformalar! yoki Quizizz til va o'qish tushunchalarini mustahkamlaydigan viktorinalar va o'yinlar yaratish uchun ishlatilishi mumkin. Gamifikatsiya o'rganishni yoqimli qiladi va talabalarni faol ishtirok etishga undaydi.

Nutqni Aniqlash Texnologiyasi:

- Nutqni aniqlash qobiliyatiga ega vositalar tilni talaffuz qilish va ravon amaliyotda yordam berishi mumkin. Talabalar talaffuzi haqida tezkor fikr-mulohazalarni olishlari mumkin.

Ushbu texnologiyalarni o'quv dasturiga kiritish puxta rejalashtirish va ta'lim muassasasining o'ziga xos ehtiyojlari va resurslarini hisobga olishni talab qiladi. Bundan tashqari, o'qituvchilarni tayyorlash va doimiy qo'llab-quvvatlash samarali amalga oshirilishini ta'minlash va ushbu texnologiyalarning me'yoriy ta'lim faoliyati uchun afzalliklarini oshirish uchun juda muhimdir.

Ushbu tadqiqot natijalari texnologiyaning boshlang'ich til va savodxonlik darslarida tartibga soluvchi ta'lim faoliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligini ta'kidlaydi. Raqamli vositalarning interaktiv tabiati talabalarni jalb qiladi, ularning o'quv jarayonida avtonomiya va o'zini o'zi boshqarish tuyg'usini rivojlantiradi. Biroq, turli xil ta'lim sharoitida adolatli amalga oshirilishini ta'minlash uchun texnologiyaga kirish va o'qituvchilarning malakasini oshirish zarurati kabi muammolarni hal qilish kerak.

Xulosa va takliflar:

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf ona tili va o'qish savodxonligi darslarida texnologiyaning integratsiyasi me'yoriy ta'lim faoliyatini takomillashtirishga va'da beradi. O'qituvchilar pedagogik maqsadlarga mos keladigan, sinfda texnologiyadan muvozanatli va samarali foydalanishni ta'minlaydigan turli xil raqamli vositalarni o'z ichiga olishi kerak. Bundan tashqari, boshlang'ich ta'limda texnologiya integratsiyasining tilni o'rganish va savodxonlikni

rivojlantirishga uzoq muddatli ta'sirini o'rganish uchun doimiy tadqiqotlar zarur.

- Texnologiyaning uzoq vaqt davomida tartibga soluvchi ta'lim faoliyatiga barqaror ta'sirini o'rganing.
- Til va savodxonlik ta'limida texnologiyalardan foydalanishni optimallashtirishda o'qituvchilar malakasini oshirishning rolini o'rganing.
- Boshlang'ich ta'lim sharoitida ijtimoiy-iqtisodiy omillarning texnologiyadan foydalanishga ta'sirini o'rganing.
- Tartibga solish ko'nikmalarini targ'ib qilishda muayyan turdagi o'quv dasturlari va raqamli vositalarning samaradorligini o'rganing.

Ushbu maqola boshlang'ich ta'limda texnologiyani takomillashtirish bo'yicha o'sib borayotgan adabiyotlar to'plamiga hissa qo'shadi, ona tili va o'qish savodxonligi darslarida talabalar manfaati uchun texnologiyadan foydalanishga intilayotgan o'qituvchilar uchun tushuncha va amaliy tavsiyalar beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Boshlang'ich sinflarning takomillashtirilgan davlat ta'lim Standarti. boshlang'ich ta'lim" jurnali. 2006. 5-son.
2. Boshlang'ich ta'lim takomillashtirilgan O'quv dasturi. "Boshlang'ich ta'lim jurnali. 2006. 5-son
3. TG'afforova, Sh.Nundlayeva. O'qish kitobi. 2-sinf. O'qituvchilar uchun metodik qo'llanma. - T.. "Sharq". 2012. - 144 h
4. NSaidaxmedov. Yangi pedagogik texnologiyalar. T. "Moliya", 2003 172 b.
5. RJo'ruyev, A.Zunnunov. Ta'lim jarayomda o'quv ranlarini integratsiyalash. T.. "Sharq". 2005. 80 b.
6. T.G'afforova va boshqalar "O'qish kitobi", 1-sinf. I. "Sharq», 2013 128-b.
7. T. G'afforova "Boshlang'ich ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalar". T.. "Tafakkur", 2011-yil.
8. O'zbekiston Respublikasining izohli lug'ati, I V-jildlar. "O'zbekiston inilliy ensiklopediyasi" davlat ilmiy nashriyoti, 2005 200X-yillar